

PROPHETS AND LOSSES: DISCERNING THE MESSAGES WITHIN YONAH'S SILENCE

אלול תשע"ח

1# ספר העקרים ג:יב - עקר מציאות הנבואה במין האדם אינה כדי להגיד העתידות ולסדר ענינים פרטיים אישיים כמו שיודע זה על ידי הקוסמים והחוזים בכוכבים, אבל כדי להגיע האומה בכללה או המין אל השלמות האנושי.

2# דברים פרק יח - כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך. נביא מקרוב מאחיד כמני יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעו. ככל אשר שאלת מעם ה' אלקיך בחרב ביום הקהל לאמר לא אסף לשמע את קול ה' אלקי ואת האש הגדלה הזאת לא אראה עוד ולא אמות. ויאמר ה' אלי היטיבו אשר דברו. **נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוף ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו.** והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו. אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא. וכי תאמר בלבבך איכה גדע את הדבר אשר לא דברו ה'. אשר ידבר הנביא בשם ה' ולא יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא דברו ה' בידון דברו הנביא לא תגור ממנו.

3# ישעיהו נז:יט - בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו.

4# רש"י שמות ז:א - כל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע לעם דברי תוכחות, והוא מגזרת (ישעיה נז יט) ניב שפתים, (משלי י לא) ינוב חכמה, ויכל מהתנבות דשמואל (אי י ג).

5# רמב"ם הל' יסודי התורה ז:א - מיסודי הדת לידע שהא-ל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד, אדם שהוא ממולא בכל המדות האלו שלם בגופו...ומזרז עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכסא...מיד רוח הקודש שורה עליו, ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים הנקראים אישים ויהפך לאיש אחר ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים כמו שנאמר בשאול והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר.

6# ירמיהו פרק כג - אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'...הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן את הבר נאם ה'. הלא כה דברי פאש נאם ה' וכפטיש יפצץ סלע:

7# ירמיהו פרק כ - פתיתני ה' ואפת חזקתני ותוכל הייתי לשחוק כל היום פלה לעג לי. כי מדי אדבר אדעק חמס ונשד אקרא כי הנה דבר ה' לי לחרפה ולקלס כל היום. ואמרתי לא אזכרונו ולא אדבר עוד בשמו והנה בלבי פאש בערת עצר בעצמתי ונלאיתי כלכל ולא אוכל.

8# משנה סנהדרין פט. - נביא השקר, המתנבא מה שלא שמע, ומה שלא נאמר לו, מיתתו בידי אדם. אבל הכובש את נבואתו, והמוותר על דברי נביא, ונביא שעבר על דברי עצמו - מיתתו בידי שמים, שנאמר "אנכי אדרש מעמו"

9# גמ' שם - הכובש את נבואתו כגון יונה בן אמיתי

10# שמות שמות ד:י - ויאמר משה אל ה' בי א-דני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי.

11# ירמיהו א:ו - ואמר אהה א-דני ה' הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי

12# יונה פרק א - א) ויהי דבר ה' אל יונה בן אמתי לאמר:

(ב) קום לך אל נינה העיר הגדולה וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני:

(ג) ויקם יונה לברח תרשישה מלפני ה' ויירד יפו וימצא אניה באה תרשיש ויתן שכרה ויירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני ה':

(ד) והי הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר:

(ה) וַיִּירָאוּ הַמַּלְחִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו וַיִּטְלוּ אֶת הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֶל הַיָּם לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיֹּנֶה יָרֵד אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם :

(ו) וַיִּקְרַב אֵלָיו רֵב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה לָּךְ נִרְדָּם קוּם קְרֵא אֶל אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבָד :

(ז) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לְכוּ וְנִפְיֵלָה גּוֹרְלוֹת וְנִדְעָה בְּשִׁלְמֵי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיִּפְּלוּ גּוֹרְלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרֵל עַל יוֹנָה :

(ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה נָא לָנוּ בְּאֲשֶׁר לָמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה מְלֹאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תְּבוֹא מָה אֲרָצְךָ וְאֵי מִזֶּה עִם אֲתָה :

(ט) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אֲנֹכִי וְאֵת ה' אֶלְקֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יֵרָא אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הַיָּם וְאֵת הַיַּבֵּשֶׁה :

(י) וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מִלְּפָנֶי ה' הוּא בֵּרַח כִּי הִגִּיד לָהֶם :

(יא) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה נַּעֲשֶׂה לָּךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר :

(יב) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל הַיָּם וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְּשִׁלְי הַסֹּעֵר הִגְדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם :

(יג) וַיַּחֲתְרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל הַיַּבֵּשֶׁה וְלֹא יָכְלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם :

(יד) וַיִּקְרָאוּ אֶל ה' וַיֹּאמְרוּ אָנָּה ה' אֵל נָא נֹאבָדָה בְּנַפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל תִּתֵּן עָלֵינוּ דָם נִקְיָא כִּי אֲתָה ה' בְּאֲשֶׁר חִפְצָתָ עֲשִׂיתָ :

(טו) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלֵהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ :

(טז) וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת ה' וַיִּזְבְּחוּ זָבַח לֵה' וַיִּדְרוּ נְדָרִים :

The word of Hashem came to Jonah son of Amittai: ² “Go to the great city of Nineveh and preach against it, because its wickedness has come up before me.”

³But Jonah ran away from Hashem and headed for Tarshish. He went down to Joppa, where he found a ship bound for that port. After paying the fare, he went aboard and sailed for Tarshish to flee from Hashem.

⁴Then Hashem sent a great wind on the sea, and such a violent storm arose that the ship threatened to break up. ⁵All the sailors were afraid and each cried out to his own god. And they threw the cargo into the sea to lighten the ship.

But Jonah had gone below deck, where he lay down and fell into a deep sleep. ⁶The captain went to him and said, “How can you sleep? Get up and call on your god! Maybe he will take notice of us so that we will not perish.”

⁷Then the sailors said to each other, “Come, let us cast lots to find out who is responsible for this calamity.” They cast lots and the lot fell on Jonah. ⁸So they asked him, “Tell us, who is responsible for making all this trouble for us? What kind of work do you do? Where do you come from? What is your country? From what people are you?”

⁹He answered, “I am a Hebrew and I worship Hashem, the God of heaven, who made the sea and the dry land.”

¹⁰This terrified them and they asked, “What have you done?” (They knew he was running away from Hashem, because he had already told them so.)

¹¹The sea was getting rougher and rougher. So they asked him, “What should we do to you to make the sea calm down for us?”

¹²“Pick me up and throw me into the sea,” he replied, “and it will become calm. I know that it is my fault that this great storm has come upon you.”

¹³Instead, the men did their best to row back to land. But they could not, for the sea grew even wilder than before. ¹⁴Then they cried out to Hashem, “Please, HASHEM, do not let us die for taking this man’s life. Do not hold us accountable for killing an innocent man, for you, HASHEM, have done as you pleased.” ¹⁵Then they took Jonah and threw him overboard, and the raging sea grew calm. ¹⁶At this the men greatly feared Hashem, and they offered a sacrifice to Hashem and made vows to him.

13# ילקוט שמעוני רמז תקמט - אמר יונה אלך לח"ל שאין השכינה נגלית שם

המלחים שואלים שוב: "מה נעשה לך וישתק הים מעלינו כי הים הולך וסוער" (א, יא). נשים לב למתח שיוצרים הפעלים "שותק" ו"סוער". הים סוער במקום לשתוק, כי יונה שותק במקום לסעור. ושוב משמשים המלחים בלי דעת, כמו רב החובל לפני כן, נושאי תוכחת ה' ליונה. יונה מבין, כנראה, את דברי המלחים לעומק. הוא יודע שאפשר להשתיק את הים במחיר "סערותו" שלו, במחיר הפסקת השתיקה והליכתו לנינוה, אבל כיון שהוא מסרב להפסיק את שתיקתו, הוא מציע הצעה נועזת: "שאוני והטילוני אל הים וישתק הים מעליכם, כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם". את שתיקת הים מנסה יונה להשיג בדרך קיצונית, לא על ידי כניעה לצו ה', בכך שיתן לאש הנבואה לפרוץ מתוכו, אלא על ידי הקצנה בשתיקה, על ידי המוות!²⁰ שתיקתו והשתקתו הסופית של יונה ישקיטו וישתיקו גם את סער הים. המלחים אינם מקבלים את הצעתו. הם מנסים להשיג את שתיקת הים על ידי פתיחת פיו של יונה: "ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה".

- 16# יונה פרק ב - (א) וַיִּמְן ה' דָּג גָּדוֹל לְבָלַע אֶת יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמִעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת. (ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהָיו מִמִּעֵי הַדָּגָה. (ג) וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל ה' וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שָׂאוֹל שְׁוַעֲתִי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי. (ד) וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצוֹלָה בְּלִבְבַּי יָמִים וַנְהַר יִסְבְּבֵנִי כָּל מְשַׁבְּרֵיָהּ וַגְּלִיף עָלַי עֲבָרוֹ. (ה) וַאֲנִי אֲמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנְּגַד עֵינַיִךְ אֵךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל הַיָּם כִּדְשָׁךְ. (ו) אֲפֹפוּנֵי מַיִם עַד נֶפֶשׁ תַּהוֹם יִסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֹאשִׁי. (ז) לְקַצְבֵי הָרִים יַרְדְּתִי הָאֲרֶץ בְּרַחֲמֶיהָ בְּעַדִּי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיִּי ה' אֱלֹהֵי. (ח) בָּהִתְעַטֵּף עָלַי נֶפְשִׁי אֶת ה' זָכַרְתִּי וַתַּבּוֹא אֵלַי תִּפְלֹתַי אֶל הַיָּם כִּדְשָׁךְ. (ט) מִשְׁמָרִים הַבְּלִי שׁוּא חֲסָדִים יַעֲזֹבוּ. (י) וַאֲנִי בְּקוֹל תוֹדָה אֲזַבְּחָה לָּךְ אֲשֶׁר נִדְרַתִּי אֲשַׁלֶּמָּה יִשׁוּעָתָה לְה'. (יא) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבֶּשֶׁה.

Now Hashem provided a huge fish to swallow Jonah, and Jonah was in the belly of the fish three days and three nights.

¹From inside the fish Jonah prayed to Hashem his God. ²He said: "In my distress I called to Hashem and he answered me.

From deep in the realm of the dead I called for help, and you listened to my cry.

³You hurled me into the depths, into the very heart of the seas, and the currents swirled about me; all your waves and breakers swept over me.

⁴I said, 'I have been banished from your sight; yet I will look again toward your holy temple.'

⁵The engulfing waters threatened me, the deep surrounded me; seaweed was wrapped around my head.

⁶To the roots of the mountains I sank down; the earth beneath barred me in forever. But you, HASHEM my God, brought my life up from the pit.

⁷"When my life was ebbing away, I remembered you, HASHEM, and my prayer rose to you, to your holy temple.

⁸"Those who cling to worthless idols turn away from God's love for them.

⁹But I, with shouts of grateful praise, will sacrifice to you. What I have vowed I will make good. I will say, 'Salvation comes from Hashem.'"

¹⁰ And Hashem commanded the fish, and it vomited Jonah onto dry land.

#17 מדרש תנחומא ויקרא ה' - רבי טרפון אומר ממונה היה הדג מששת ימי בראשית לבלוע את יונה שנאמר (יונה ב) וימן ה' דג גדול

#18 ילקוט שמעוני יונה רמז תקנ - והיה יונה שלשה ימים ושלשה לילות במעי הדג ולא התפלל אמר הקב"ה אני הרחבתי לו מקום במעי דג זכר כדי שלא יצטער והוא אינו מתפלל אני מזמן דגה מעוברת שס"ה אלפים רבבות דגים קטנים כדי שיצטער ויתפלל לפני...

**#19 יונה פרק ג - (א) וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יוֹנָה שְׁנִית לְאֹמֶר :
(ב) קוּם לֶךְ אֶל נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקִרְא אֵלֶיהָ אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר אֲלֶיךָ :**

#20 מס' יבמות צח. - ויהי דבר ה' אל יונה שנית לאמר - שנית דברה עמו שכינה, שלישית לא דברה עמו שכינה

**#21 יונה שם - (ג) וַיִּקַּם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל נִינְוָה כְּדִבַּר ה' וַנִּינְוָה הִיָּתָה עִיר גְּדוֹלָה לְאֵלֶקִים מְהֻלָּךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים :
(ד) וַיִּחַל יוֹנָה לְבֹא בְּעִיר מְהֻלָּךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וַנִּינְוָה נִהְפָּכֶת : ...**

#22 מס' מגילה לא. - ביום הכפורים קורין (ויקרא טז) אחרי מות ומפטירין (ישעיהו נו) כי כה אמר רם ונשא, ובמנחה קורין בעריות ומפטירין ביונה.

#23 ספר אבודרהם סדר תפלת יום הכפורים ד"ה תפלת מוסף - והטעם להפטר זהו ללמד לבני העולם שאין אדם יכול לברוח מפני השם אם עבר עבירות

#24 זוהר פרשת ויקהל קצד : - יונה דנחת לספינה דא איהי נשמתא דבר נש, דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דב"נ... וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא כספינה בגו ימא רבא דחשיבת לאתברא... ובר נש כד איהו בהאי עלמא חטי וחשיב דערק מקמי מאריה, ולא אשגח בההוא עלמא, וכדין אטיל קודשא בריך הוא רוח סערה תקיפא, דא איהי גזירת דינא דקיימא תדיר קמי קודשא בריך הוא... כיון דאתפס בר נש על ידא דההיא סערה בבי מרעיה מה כתיב ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם, אף על גב דבר נש בבי מרעיה נשמתא לא אתערת לאתבא קמי מאריה למפרק חובוי, מה כתיב ויקרב אליו רב החובל, מאן רב החובל דא יצר טוב דאיהו מנהיג כלא, ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגוי, לאו שעתא הוא למדמדך דהא סלקין לך לדינא על כל מה דעבדת בהאי עלמא תוב מחובך, אסתכל במלין אלין ותוב למארך, מה מלאכתך דאת עסקת בה בהאי עלמא ואודי עלה קמי מארך, ומאין תבא אסתכל מאין באת מטפה סרוחה ולא תתגאי קמיה, מה ארצך אסתכל דהא מארעא אתבריאת ולארעא תיתוב, ואי מזה עם אתה אסתכל אי אית לך זכו דאבהן דיגין עלך

#25 סליחות לימי תשובה ע"פ נוסח ספרד - בן אדם מה לך נרדם, קום קרא בתחנונים, שפך שיחה דרש סליחה מאדון האדונים